

Verslag van het ingevolge artikel 5, sub d., j° 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen het project Wegwerken Archief Achterstanden en het Nationaal Archief met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van de Minister van Economische Zaken op het beleidsterrein Stimulering Midden- en Kleinbedrijf, over de periode 1945-.

Den Haag, september 2006
Barry van Kester

Inleiding

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, lid 1 van het Archiefbesluit 1995 (Stb.1995/671). De lijst heeft de vorm van een Basiselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = te vernietigen). Het BSD fungeert als nieuw selectie-instrument voor de zorgdrager Minister van Economische Zaken op het beleidsterrein Stimulering Midden- en Kleinbedrijf voor de periode vanaf 1945.

De volgende bestaande selectielijsten worden (gedeeltelijk) ingetrokken:

- Lijst van voor vernietiging in aanmerking komende stukken, welke behoren tot het archief van het ministerie van Economische Zaken en de daaronder ressorterende diensten, zoals vastgesteld in juni/september 1965 (bij beschikking nr: 465 / 878 M&H 14 juni 1965 en nr: 117173 O.K.N. 7 sept. 1965), laatstelijk gewijzigd in 1987 (bij beschikking nr. M.M.A./Ar-u-2423 II, d.d. 15-9-1987, IZ/AS 487/I/109). Hoofdstuk VI, Handel, Ambacht en Diensten, nr 1 wordt ingetrokken uitsluitend voor de periode vanaf 1 januari 1945.

Reikwijdte van dit BSD

Dit BSD wordt thans ter vaststelling aangeboden voor de volgende actoren:

Actoren onder de zorg van Minister van Economische Zaken

- *De Minister van Economische Zaken*
- *Adviescommissie CO2-reductieplan*
- *Adviescommissie milieugerichte productontwikkeling*
- *Adviescommissie referentieprojecten milieutechnologie*
- *Centraal (Coördinerend) Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf*
- *Centrale beoordelingscommissie*
- *Innovation Relay Centre Nederland (IRC)*
- *Nederlandse onderneming voor energie en milieu BV (Novem)*
- *Projectbureau CO2-reductieplan*
- *Regionale InnovatieCentra (ICa)*
- *Rijksnijverheidsdienst (RND)*
- *Senter*
- *Stuurgroep bevordering videotextdiensten in het midden- en kleinbedrijf*

Totstandkoming BSD

Het BSD is gebaseerd op het institutioneel onderzoek dat bij het Ministerie van Economische Zaken door Peter Brand werd verricht in 2003. Dit institutioneel onderzoek resulteerde in het rapport Stimulering Midden- en Kleinbedrijf, Rapport Institutioneel Onderzoek betrekking hebbend op het stimuleringsbeleid van de rijksoverheid t.a.v. het midden- en kleinbedrijf, 1946 – 2002.

Het concept-BSD voor de Minister van Economische Zaken kwam tot stand in 2003. De inhoud van het BSD, alsmede de voorgestelde waarderingen zijn beoordeeld door:

Als beleidsdeskundigen:

Dhr. drs. R.J. Boot, beleidsmedewerker DGO / Directie Ondernemerschap
Mevr. mr. C.M.E. Bovy, beleidsmedewerker DGI / Directie Markt en Innovatie
Dhr. drs. M. Buys, beleidsmedewerker DGI / Directie ICT
Dhr. ir. A.P. Couzy, beleidsmedewerker DGI / Directie ICT
Mevr. mr. P.E.M. van der Kleijn, beleidsmedewerker DGO / Directie Ondernemerschap
Dhr. J.P. Oosterhout, beleidsmedewerker DGO / Directie Bedrijven
Mevr. drs. T.W. Wong, beleidsmedewerker DGI / Directie Markt & Innovatie

Als archiefdeskundigen:

Mevr. H.H. van den Hil
Dhr. J. Albers
Dhr. H. van Rossum, hoofd DIV Senter

Driehoeksoverleg

Het Ministerie van Economische Zaken is in het driehoeksoverleg vertegenwoordigd door het Project Wegwerken Archiefachterstanden (PWAA). Afspraken hierover zijn vastgelegd in het convenant ten behoeve van wegwerken archiefachterstanden t.m 1975. Het driehoeksoverleg over de concept-selectielijst vond mondeling plaats op 17 juli en 23 augustus bij PWAA te Rotterdam.

Aan het driehoeksoverleg werd door de volgende personen deelgenomen:

namens PWAA:

- Drs. B. Duizer, BSD-medewerker

als vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris:

- Drs. B. van Kester, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief

Tijdens het driehoeksoverleg is de volgende procedure gevolgd:

Historisch Maatschappelijk Analyse:

Op verzoek van de vertegenwoordiger van de Algemeen Rijksarchivaris heeft een deskundige in de persoon van Dhr. J.P.J. Lagrand medewerking verleend aan het uitvoeren van een Historisch Maatschappelijke Analyse (HMA). Deze HMA is uitgevoerd door middel van een interview. De HMA is als bijlage bijgesloten bij het verslag driehoeksoverleg.

Het beleid van de overheid dat gevolgen heeft voor het midden- en kleinbedrijf bestaat slechts voor een deel uit de subsidie- en voorlichtingsactiviteiten zoals die aan de orde komen in het RIO en BSD Stimulering Midden- en Kleinbedrijf. Andere vormen van overheidsbemoeienis waren veel belangrijker voor het Midden- en kleinbedrijf. Deze onderwerpen komen bijvoorbeeld aan de orde in de RIO's beroepenkwaliiteit (erkenningsregeling), Mededinging (winkelsluiting). In het overleg tussen MKB-organisaties en het Ministerie van Economische Zaken behoorde het subsidie- en voorlichtingsbeleid dat in dit BSD aan de orde komt niet altijd tot de heetste hangijzers.

De uitkomst van de HMA heeft niet tot veranderingen geleid in de voorgestelde waarderingen. Aangezien uit de Historisch-Maatschappelijk Analyse wel naar voren is gekomen dat de MKB-organisaties veel invloed hadden op het MKB-(stimulerings)beleid, is de handeling: *Het overleggen met belangenorganisaties die actief zijn op het beleidsterrein Stimulering Midden en Kleinbedrijf* toegevoegd aan de handelingen van de actor Minister van Economische Zaken. De handeling krijgt nummer 33 en waardering B1.

De opmerkingen die de heer Lagrand heeft gemaakt over het RIO zijn verwerkt. De Tante-Agaathregeling komt weliswaar niet aan de orde in het historisch overzicht van het beleidsterrein, maar is wel opgenomen in het overzicht van Stimuleringsmaatregelen.

Belangen ex artikel 2, sub b en c Archiefbesluit 1995

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d. van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de door het Nationaal Archief gehanteerde selectiedoelstelling, die inhoudt dat de belangrijkste bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Met het te bewaren materiaal moet het mogelijk zijn om een reconstructie te maken van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving, maar ook van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, voor zo ver deze zijn te reconstrueren uit overheidsarchieven.

Om op basis van deze selectiedoelstelling tot een waardering van de handelingen te komen, worden zes selectiecriteria toegepast:

Selectiecriteria	
<i>Handelingen die gewaardeerd worden met B(ewaren)</i>	
Algemeen selectie criterium	Toelichting
<i>1. Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
<i>2. Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid. Hieruit worden niet per se consequenties getrokken zoals bij terugkoppeling van beleid.
<i>3. Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren</i>	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.
<i>4. Handelingen die betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
<i>5. Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt</i>	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.

Selectiecriteria	
6. <i>Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten</i>	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of wanneer er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Belangen van de archiefbescheiden voor de overheidsorganen en de recht- en bewijszoekende burger

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijszoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de maximale termijnen zijn geschied door de deskundigen van het Ministerie van Economische Zaken. De vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun inbreng en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen.

Belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris primair de belangen van het historisch onderzoek behartigd. Daarnaast hebben ook de overige deelnemers hun gedachten laten gaan over de vraag op welke wijze het belang van de bescheiden voor later historisch onderzoek in de selectielijst tot uiting zou moeten worden gebracht.

Ingevolge artikel 5, onder e, van het Archiefbesluit 1995 kan neerslag van bepaalde, als te vernietigen gewaardeerde handelingen betreffende personen en/of gebeurtenissen van bijzonder cultureel of maatschappelijk belang, van vernietiging worden uitgezonderd.

Inhoudelijk verslag

Bij aanvang van het overleg merkt de vertegenwoordiger van PWAA op dat het zijn voorkeur heeft de adviescommissies op dit beleidsterrein te ordenen onder de 'verzamelactor' adviescommissies'. Het afzonderlijk benoemen van de adviescommissies, zoals het Nationaal Archief in de kwaliteitstoets voorafgaand aan het driehoeksoverleg verzocht, lijkt hem onwenselijk aangezien het risico dan bestaat dat archieven van bepaalde commissies niet bewerkt kunnen worden. Het Nationaal Archief blijft van mening dat de handelingen van elke commissie op zichzelf gewaardeerd moeten worden en gaat daarom niet akkoord met deze wijziging. De Adviescommissie CO2-reductieplan, de Adviescommissie milieugerichte productontwikkeling, de Adviescommissie referentieprojecten milieutechnologie en de Stuurgroep bevordering videotextdiensten in het midden- en kleinbedrijf worden daarom als afzonderlijke actoren in het BSD opgenomen.

Het Nationaal Archief merkt op dat het aanvangsjaar 1946 in het concept-BSD niet in lijn is met het aanvangsjaar van de meeste andere BSD's. Wanneer het einde van de Tweede Wereldoorlog als uitgangspunt wordt genomen is bovendien is het jaar 1945 een logischer jaar om het BSD te beginnen. Besloten wordt het aanvangsjaar te veranderen in 1945.

Het valt de vertegenwoordiger van het Nationaal Archief op dat op veel plaatsen de grondslag als bron wordt aangeduid. De vertegenwoordiger van PWAA zegt toe dit aan te passen.

De actor (directeur van de) Rijksnijverheidsdienst (RND) / Regionale Innovatiecentra (ICa) wordt op verzoek van de vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris veranderd in Rijksnijverheidsdienst (RND) / Regionale Innovatiecentra (ICa) aangezien de handelingen 17, 28 en 23 niet (uitsluitend) door de directeur worden uitgevoerd.

Uit de Historisch-Maatschappelijk Analyse is naar voren gekomen dat de MKB-organisaties veel invloed hadden op het MKB-(stimulerings)beleid. De vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris pleit daarom voor het toevoegen van een handeling: Het overleggen met belangenorganisaties die actief zijn op het beleidsterrein Midden en Kleinbedrijf. De vertegenwoordiger van PWAA gaat akkoord. De handeling wordt toegevoegd, krijgt nummer 33 en waardering B1.

Handeling 8

Het voorbereiden van intern onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten betreffende het stimuleringsbeleid midden- en kleinbedrijf

Handeling 9

Het verstrekken van onderzoeksopdrachten betreffende het MKB-stimuleringsbeleid aan externe organen en het financieren van dergelijke onderzoeksprojecten

Het Nationaal Archief is van mening dat de neerslag van handeling 8 al bewaard blijft onder andere handelingen (met name 1). De formulering van handeling 9 geeft niet weer wat er onder 'produkt' te vinden is. De vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris stelt daarom voor handeling 8 en 9 te laten vervallen en in plaats daarvan de handelingen met betrekking tot onderzoek over te nemen uit het document met zgn. 'algemene handelingen'. Dit komt de uniformiteit, duidelijkheid en volledigheid ten goede. De vertegenwoordiger van PWAA kan hier mee instemmen. Handeling 8 en 9 vervallen en worden vervangen door de volgende handelingen:

- Handeling 29

Het vaststellen van de opdracht en het eindproduct van (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten over het MKB-stimuleringsbeleid

Product   Offerte, brieven en rapporten

Waardering   B (1,2)

- Handeling 30

Het begeleiden van (wetenschappelijk) onderzoek naar het MKB-stimuleringsbeleid.

Product   Notities, notulen en brieven

Waardering   V 10

- Handeling 31

Het verzamelen en bewerken van gegevens ten behoeve van (wetenschappelijk) onderzoek naar het MKB-stimuleringsbeleid.

Product   Notities, brieven, etc.

Waardering   V 10

- Handeling 32

Het financieren van (wetenschappelijk) onderzoek naar het MKB-stimuleringsbeleid.

Product   Rekeningen en declaraties

Waardering   V 7

Handeling 12

Het gevraagd en ongevraagd geven van advies aan de minister van Economische Zaken over het MKB-stimuleringsbeleid

De adviescolleges Adviescommissie CO2-reductieplan, Adviescommissie milieugerichte productontwikkeling, Adviescommissie referentieprojecten milieutechnologie en de Stuurgroep bevordering videotextdiensten in het midden- en kleinbedrijf geven allen advies aan de Minister vanuit een eigen verantwoordelijkheid. De vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris stelt daarom voor deze handeling ieder college een eigen nummer te geven. De vertegenwoordiger van PWAA gaat akkoord. De handeling krijgt voor deze adviescolleges respectievelijk de nummers 34, 35, 36 en 37.

Handeling 15

Het (jaarlijks) vaststellen van (subsidie)plafonds voor subsidie- en kredietregelingen voor het MKB-stimuleringsbeleid

De vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris merkt op dat de grondslag van deze handeling dateert van 1996, maar de handeling aanvangt in 1998. Het aanvangsjaar van de handeling wordt gewijzigd in 1996.

Handeling 23

Het al dan niet samen met derden uitvoeren van voorlichtings- en adviseringsactiviteiten in het kader van het MKB-stimuleringsbeleid.

De vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris stelt voor de waardering van deze handeling te wijzigen van V 10 jaar in V 10 jaar met uitzondering van 1 exemplaar van eindproducten, aangezien voorlichting een belangrijk onderdeel van het MKB-stimuleringsbeleid is, en de eindproducten een beeld geven van de uitvoering van dit beleid. Bovendien is ook bij andere BSD gebruikelijk 1 exemplaar van het voorlichtingsmateriaal te bewaren. De vertegenwoordiger van PWAA gaat akkoord.

Handeling 26

Het instellen en instandhouden van een openbaar register waarin gegevens worden vermeld omtrent genomen subsidie- en kredietbeschikkingen.

De vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris vraagt zich af of een waardering met B5 bij deze handeling op zijn plaats is. Hij spreekt het vermoeden uit dat de belangrijkste informatie die te vinden is in de neerslag van deze handeling ook te vinden is de evaluaties die reeds bewaard worden (handeling 25), en het register een dermate onvolledig beeld geeft van de uitvoeringspraktijk dat aan de waarde van deze gegevens voor toekomstig historisch onderzoek getwijfeld kan worden. De vertegenwoordiger van PWAA pleit voor handhaving van de waardering B3 omdat de beleidsmedewerkers van EZ deze gegevens elders niet terug kunnen vinden. Uiteindelijk wordt besloten de waardering te wijzigen in V 30.

Handeling 28

Het aangaan van een samenwerkingsverband met derden voor het uitvoeren van voorlichtings- en adviseringsactiviteiten in het kader van het MKB-stimuleringsbeleid

De vertegenwoordiger van de Algemeen Rijksarchivaris spreekt zijn voorkeur uit voor een enkelvoudige waardering van deze handeling. In overleg wordt besloten de waardering V 10 jaar (instellingsbesluiten bewaren) te wijzigen in B5, aangezien voorlichting en advisering belangrijke onderdelen van het MKB-stimuleringsbeleid zijn (zoals ook blijkt uit de HMA), en deze handeling een beeld geeft van de wijze waarop de overheid de uitvoering van dit beleid organiseerde.

Over de waardering van de overige handelingen waren alle betrokken partijen het eens.

Het verslag is voorgelegd aan de bij het overleg betrokken personen. Deze hebben hun goedkeuring aan dit verslag gegeven.

Historisch-maatschappelijke Analyse

Beleidsterrein:

Stimulering Midden- en Kleinbedrijf 1946-2002

Deskundige

Dhr. J.P.J. Lagrand. Dhr Lagrand is jarenlang actief geweest in het MKB. Van 1988 tot 1992 was hij vice-voorzitter van het Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond (KNOV).

Werkwijze:

Voorafgaand aan het gesprek zijn Dhr. Lagrand de inleiding, het actorenoverzicht, het historisch overzicht en een bronnenlijst uit het RIO Stimulering Midden- en Kleinbedrijf toegezonden.

Datum

Op 6 april 2006 heeft Dhr. Lagrand een bezoek gebracht aan het Nationaal Archief in Den Haag, alwaar hij een aantal vragen heeft beantwoord. Zijn antwoorden zijn verwerkt in onderstaand verslag.

Verslag

De heer Lagrand merkt bij aanvang van het gesprek op dat zijn kennis zich met name uitstrekt tot de periode dat hij actief is geweest in de belangenorganisaties NKOV en KNOV, te weten 1969-1992.

Algemene opmerkingen over het RIO:

De heer Lagrand is van mening dat het aan hem toegestuurde gedeelte van het RIO Stimulering MKB een goed beeld geeft van wat zich in hoofdlijnen op het beleidsterrein heeft afgespeeld.

Hij heeft enkele opmerkingen:

- De heer Lagrand mist de Tante Agaath-regeling (die voordelig lenen voor startende ondernemers mogelijk maakt).
- De Rijksoverheid zette de subsidie aan MKB-adviesdiensten in de jaren '90 stop. Dit is niet vermeld in het rapport.
- Op p. 26 1^e alinea, laatste tekstblok, regel 4 kan worden toegevoegd dat het NKOV en het Koninklijk Verbond van Ondernemers al in 1977 waren gefuseerd.
- De heer Lagrand acht de schattingen van het aantal branche-organisaties en de regionaal en lokaal gerichte ondernemersverenigingen aan de lage kant.

1) Welke ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het beleidsterrein, en wat is het belang daarvan?

- De belangenorganisaties van ondernemers in het MKB hebben zich verenigd. Het NKOV (Nederlands Katholiek Ondernemersverbond), en KVO (Koninklijk Verbond van Ondernemers) vormden vanaf 1977 samen het KNOV (Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond). Het NCOV (Nederlands Christelijk Ondernemersverbond) deed uiteindelijk niet mee. In 1995 fuseerden NCOV en KNOV alsnog. De naam van de nieuwe organisatie werd toen MKB-Nederland.

- Na de Tweede Wereldoorlog was de bemoeienis van de overheid met het MKB aanvankelijk niet erg groot. In de jaren '50 veranderde dat enigszins. Eind jaren '50 werd een staatssecretaris voor het midden- en kleinbedrijf aangesteld voor het integratiebeleid, d.w.z. het integreren van MKB-belangen in beleidsterreinen waarvoor de primaire verantwoordelijkheid bij een andere bewindspersoon ligt. Dhr. Lagrand geeft aan dat dit integratiebeleid slecht een loze kreet is gebleken. In de jaren '70 ging de overheid zich pas echt actief met het MKB bezighouden. Het MKB werd vanaf toen gezien als belangrijke banenmotor. De lobby van het MKB speelde een belangrijke rol bij de verandering van de houding van de overheid. Bovenstaande ontwikkelingen zijn niet los te zien van de activiteiten van de de KVP (later het CDA) die MKB-ondernemers benaderde om Kamerlid te worden.
- De actieve overheidsbemoeienis leidde tot verschillende wetten en andere initiatieven
  - Vestigingswet
  - Uitverkoopwet
  - Het voorlichtingsinstituut (Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf) dat zich bezighield met bedrijfseconomische adviezen, werd gesubsidieerd.
  - Publieke bedrijfsorganisaties werden opgericht

2) Welke gebeurtenissen / incidenten hebben plaatsgevonden, en in hoeverre zijn deze van belang geweest voor het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen)?

- Voorafgaand aan de invoering van de in winkelsluitingstijdenwet in 1976 werd veel gedemonstreerd.
- Afschaffing van de Wet Investerings Regeling in 1988 leidde eveneens tot protesten.
- Minister De Korte besloot de subsidie aan het voorlichtingsinstituut voor het MKB af te bouwen.
- De invoering van garanti kredieten voor het MKB in de jaren '80 was een groot succes. De overheid stond garant voor kredieten aan startende ondernemers.
- Gedeeltelijke afschaffing in de jaren '90 van de erkenningsregeling. In veel sectoren hoefden ondernemers vanaf toen aan minder of geen kwaliteitseisen te voldoen om hun vak te mogen uitoefenen. De MKB-organisaties waren tegen versoepeling, maar deze strijd heeft het MKB verloren.
- De dreigende sluiting van de veemarkt in Purmerend in door de gemeente lokte veel protesten uit aldaar. De druk van de MKB-organisaties leidde tot bemoeienis van de landelijke politiek. De sluiting ging niet door.
- De afschaffing van de subsidie voor het MKB-voorlichtingsinstituut
- Na de legionellabesmetting op de Flora in Bovenkarspel in 1999 zijn regels met betrekking tot de Volksgezondheid strenger geworden. Het MKB heeft veel met deze strengere regels te maken.
- Het MKB protesteerde tegen de afschaffing van de Vestigingswet in 2001.

3) Welke individuen / groepen zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?

- De ondernemers in het MKB zijn verenigd (geweest) in verschillende belangenorganisaties. De belangrijkste zijn:
  - NCOV (Nederlands Christelijk Ondernemersverbond)
  - NKOV (Nederlands Katholiek Ondernemersverbond)

- KVO (Koninklijk Verbond Ondernemers)
- KNOV (Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond)
- MKB-Nederland

Deze MKB-organisaties zijn van groot belang geweest op het beleidsterrein. Er was veel overleg tussen de achtereenvolgende Staatssecretarissen en deze organisaties. Ze hadden veel invloed op het beleid.

- A.J. Evenhuis, Staatssecretaris van Economische zaken, 1986-1989
- Yvonne van Rooy, Staatssecretaris van Economische zaken, 1986-1989, 1990-1994, was daarvoor actief binnen het het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond. Ze heeft er mede voor gezorgd dat het MKB bij de overheid op de agenda kwam.
- Jan Terlouw, Minister van Economische Zaken, 1981-1982

4) *Welke organisaties zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?*

- Centraal Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (na samenvoeging met andere organisaties Coördinerend Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf)

5) *In hoeverre mag verwacht worden dat de informatie met betrekking tot de op grond van bovenvermelde vragen als belangrijk te kwalificeren onderwerpen alleen kan worden aangetroffen in de overheidsarchieven m.b.t. het beleidsterrein of dat deze wellicht ook elders te vinden is?*

- Archieven van het NKOV zijn te vinden in het Katholiek Documentatiecentrum in Nijmegen.

6) *In hoeverre is het noodzakelijk om nog andere deskundigen over deelaspecten van het beleidsterrein te raadplegen en wie zou daar het beste voor benaderd kunnen worden?*

De heer Lagrand noemt een aantal personen die ook goed op de hoogte zijn van het beleidsterrein:

Dhr. Koos Andriessen, oud-minister van Economische Zaken

Dhr. Erik Kruidenink, directeur van de FOSAG (ondernemersvereniging in het schildersbedrijf)

Dhr. Piet van Zijl

Dhr. Rein Bemmer

Dhr. Wim de Graaff (NCOV)

Dhr. Frans de Zwart (goed op de hoogte van archieven)

7) *Is er eventueel nader (literatuur-)onderzoek noodzakelijk?*

-